
האוניברסיטה העברית בירושלים

סילבוס

משפחה, אהבה ונישואין בימי-הביניים: בין מזרח למערב - 13009

תאריך עדכון אחרון 19-04-2015

נקודות זכות באוניברסיטה העברית: 2

תואר: בוגר

היחידה האקדמית שאחראית על הקורס: היסטוריה של עם ישראל ויהדות זמננו

השנה הראשונה בתואר בה ניתן ללמוד את הקורס: 0

סמסטר: סמסטר א'

שפת ההוראה: עברית

קמפוס: הר הצופים

מורה אחראי על הקורס (רכז): אלישבע באומגרטן

דוא"ל של המורה האחראי על הקורס: elisheva.baumgarten@mail.huji.ac.il

שעות קבלה של רכז הקורס:

יום ד 11-12

מורי הקורס:
פרופ אלישבע באומגרטרן

תאור כללי של הקורס:

נעסוק במקורות הקשורים להיסטוריה של נשים ושל המשפחה באירופה הנוצרית בימי-הביניים. בעזרת שימוש במתודות אנתרופולוגיות ומתודות מתחום לימודי מגדר (gender studies), יידונו סוגיות הקשורות למקומן ומעמדן של נשים בחברה היהודית ולשינויים שחלו בהרכיה המשפחתית והחברתית במהלך ימי- הביניים. בחינת המקורות תעשה תוך כדי השוואה מתמדת. נשווה בין יהודים שחיו תחת שלטון האסלם ותחת שלטון הנצרות כמו גם בין החברה היהודית לבין סביבתה הנוצרית והמוסלמית.

מטרות הקורס:

הכרת תולדות המשפחה ומתודות הקשורות לתחום זה
היסטוריה השוואתית.

תוצרי למידה

בסיומו של קורס זה, סטודנטים יהיו מסוגלים:
יכולת ניתוח והשוואה בין מקורות ומאמרים. כתיבה אקדמית בסיסית.

דרישות נוכחות (%) :
100

שיטת ההוראה בקורס: ניתוח מקורות ראשונים כתובים וחזותיים וקריאה במקורות משניים
כתיבה ותרגילי הגשה כמו גם הצגות בשיעור

רשימת נושאים / תכנית הלימודים בקורס:
מהי משפחה?

מסגרות הקיום של המשפחה
כיצד נישאו וניתוח אנתרופולוגי, סוציולוגי ותאולוגי
מקורות נבחרים ממזרח ומערב והשוואה למקורות נוצריים ומוסלמיים.

חומר חובה לקריאה:

1. מבוא

2. זכרונות גליקל

The Memoirs of Glückel of Hameln, trans. Marvin Rosenthal, New York 1977, 23-39; 95-99; 132-135; 158-180; 197-208.

גליקל מהמלין. זכרונות גליקל, בתרגום א"מ רבינוביץ, תל אביב תרפ"ט.

חווה טורניאנסקי, "דמות האישה בזכרונותיה של גליקל האמל", ארוס, אירוסין ואיסורין בעריכת י' ברטל וי' גפני, ירושלים תשנ"ח, עמ' 177-192

Natalie Zemon Davis, *Women on the Margins. Three Seventeenth Century Women*, Cambridge Mass, 1995, pp. 5-62.

3. יהודה אריה מודנה

חיי יהודה

Mark R. Cohen, *The Autobiography of a Seventeenth Century Venetian Rabbi*, Princeton, 1988, pp. 3-18

4. ק' סטאו, מיעוט בעולם נכרי. היהודים באירופה הנוצרית בימי הביניים, ירושלים, תשנ"ז, עמ' 190-202.

יעקב כץ, "נישואין וחיי אישות במוצאי ימי הביניים", ציון י (תש"ה), עמ' 21-54.
אברהם חיים פריימן, סדר קידושין ונישואין אחרי חתימת התלמוד. מחקר היסטורי דוגמטי בדיני ישראל, ירושלים תש"ה, א-כד; כח-לג; לו-מ; מ-מה.

5. Michael S. Berger, "Two Models of Medieval Jewish Marriage", *JJS* 52, 2001, 59-84
6.

Diane Owen-Hughes, "From Brideprice to Dowry", *Journal of Family History*, 3 (1978), 262-296.

Shlomo Dov Goitein, *A Mediterranean Society*, Berkeley-Los Angeles- London 1978, III, 47-64; 65-94; 95-117; 118-141.
גרוסמן, חסידות ומורדות, עמ' 256-265.

- Jack Goody, "Dowry and the Rights of Women", *The European Family. An Historico Anthropological Essay*, Oxford 2000, 86-99

7. אברהם גרוסמן, חסידות ומורדות. נשים יהודיות באירופה בימי הביניים, ירושלים תשס"א, 63-86; 88-105, 111-117.

ישראל י' יובל, "ההסדרים הכספיים של הנישואין באשכנז בימי הביניים", דת וכלכה בעריכת מנחם בן ששון, ירושלים תשנה, 191-208

8. רוני ויינשטיין, טקס הנישואין של יהודי איטליה הלועזים בראשית העת החדשה, חיבור לשם קבלת התואר דוקטור לפילוסופיה האוניברסיטה העברית, תשנ"ו, 1-24, 378-402.

9.

Cohen Jeremy, "Be Fertile and Increase. Fill the Earth and Master It". *The Ancient and Medieval Career of a Biblical Text*, Ithaca-London 1989, 124-144; 271-279.
--- "כוונה בקיום יחסי מין על פי דעות רבנים במאות הי"ב והי"ג", תעודה יג, תשנז, עמ' 155-172.

חומר לקריאה נוספת:

הערכת הקורס - הרכב הציון הסופי :

מבחן מסכם בכתב/בחינה בעל פה 50 %

הרצאה 0 %

השתתפות 10 %

הגשת עבודה 0 %
הגשת תרגילים 40 %
הגשת דו"חות 0 %
פרויקט מחקר 0 %
בחנים 0 %
אחר 0 %

מידע נוסף / הערות: